

Motion till riksdagen 2025/26:1711

av Ann-Sofie Alm (M)

Förstärkt skydd av vår demokrati

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheterna att förstärka skyddet för demokratin och rättsstaten i grundlagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Yttrandefrihet, föreningsfrihet, religionsfrihet, rösträtt, tryckfrihet och skydd mot diskriminering är grundläggande rättigheter i en liberal demokrati. I Sverige har vi länge betraktat dessa rättigheter som självklara – som något som alltid funnits och alltid kommer att finnas. Men det vore ett misstag att ta dem för givna.

Det svenska statsskicket bygger på majoritetsbeslut och folkstyre. Men i vår nuvarande grundlag är skyddet för själva demokratins kärna förvånansvärt svagt. Det krävs i dag endast två riksdagsbeslut med enkel majoritet och ett mellanliggande val för att kunna upphäva grundläggande fri- och rättigheter. Det innebär att en regering, med stöd av en tillfällig majoritet, i praktiken skulle kunna avveckla rättsstaten och införa en auktoritär ordning, utan juridiska spärrar.

Andra demokratiska rättsstater har insett denna risk och agerat. I Finland krävs kvalificerad majoritet vid grundlagsändringar i det andra beslutet. Norge förbjuder i sin konstitution ändringar som strider mot grundläggande konstitutionella principer. I Tysklands grundlag finns särskilda klausuler som uttryckligen skyddar demokratins fundament – inklusive rätten för medborgarna att göra motstånd mot försök att avskaffa det konstitutionella systemet.

Sverige saknar ett sådant skydd. I en tid då demokratin utmanas i flera länder i vårt närområde och världen över, måste vi ta ansvar för att framtidssäkra vår egen. Demokratin är inte statisk. Den måste skyddas, vårdas och försvaras, inte bara i ord utan i handling.

Jag anser därför att det är hög tid att utreda möjligheten att införa ett förstärkt grundlagsskydd för demokratins kärnvärden i regeringsformen. En möjlighet är att införa en så kallad ”evighetsklausul”, en artikel som uttryckligen förbjuder grundlagsändringar

som strider mot demokratins grundprinciper, rättsstatens funktionssätt och de mänskliga rättigheterna. En annan möjlighet är att kräva kvalificerad majoritet i riksdagen vid ändringar som rör grundlagens mest skyddsvärda delar, med ett mellanliggande ordinarie val.

Sverige ska inte vara naivt. Vår demokrati är stark, men inte immun. Ett aktivt arbete för att förstärka våra institutioner, lagar och principer är det mest ansvarstagande vi kan göra för kommande generationer. Demokratien är ingen självklarhet, den är en skyldighet att bevara.

Jag yrkar därför att riksdagen ger regeringen i uppdrag att tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att förstärka skyddet för demokratien och rättsstaten i grundlagen.

Ann-Sofie Alm (M)